

adviesrapport

**Uitvoering Natura 2000 herstelmaatregelen
Witte Veen**

Beoordeling effecten op beschermde natuurwaarden

Opdrachtgever

Vereniging Natuurmonumenten

Status

Definitief

Colofon

Titel

Uitvoering Natura 2000 herstelmaatregelen Witte Veen

Subtitel

Beoordeling effecten op beschermde natuurwaarden

Projectcode	Datum	Status
19-639	20 augustus 2021	Definitief

Auteur(s)

R. Wormmeester & R. Apperloo

Modellering & GIS

R. Wormmeester

Tweede lezer

M. van der Sluis

Opdrachtgever

Vereniging Natuurmonumenten

©Ecogroen bv

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt, mits onder vermelding van bron en status.

Wormmeester, R. & R. Apperloo (2021). Uitvoering Natura 2000 herstelmaatregelen Witte Veen. Beoordeling effecten op beschermde natuurwaarden. Rapport 19-639. Ecogroen bv Zwolle.

Inhoud

1.	Situatieschets	5
1.1	Inleiding	5
1.2	Juridisch kader	5
1.3	Leeswijzer	7
2.	Werklocaties en maatregelen	8
2.1	Doel van de maatregelen	8
2.2	Onderzoeksgebied	8
2.3	Voorgenomen maatregelen	9
3.	Methode	13
3.1	Literatuuronderzoek	13
3.2	Veldonderzoek en biotooponderzoek	13
3.3	Analyse en effectbeoordeling	13
4.	Voortoets	15
4.1	Inleiding	15
4.2	Afbakening beoordeling maatregelen	15
4.3	Afbakening beschermde waarden Witte Veen	16
4.4	Afbakening effecten	17
4.5	Effectbeoordeling	17
4.6	Samenvatting conclusies	19
5.	Soortbescherming	20
5.1	Beschermde soorten	20
5.2	Conclusies	21
6.	Ecologisch werkprotocol	22
6.1	Algemene maatregelen	22
6.2	Bos en/ of opslag verwijderen (M3, M13, M16 en M22)	23
6.3	Kleinschalig plaggen en bekalken (M14 en M18)	23
6.4	Afgraven fosfaatrijke toplaag en herstellen voormalige vennen (M22)	24
6.5	Dempen detailontwatering (M3) en herinrichten afwateringssloot (M22)	24
6.6	Opschonen bestaande vennen (M13 en M22)	24
6.7	Ophogen terrein (M22)	25
6.8	Herstellen zuidelijke damwand (M5b)	25
6.9	Herinrichten, plaatsen en verwijderen stuw (M22)	25
6.10	Ophogen zandpaden (M3)	25
	Geraadpleegde bronnen	26

Bijlagen

Bijlage 1 - Maatregelkaarten

Bijlage 2 - Instandhoudingsdoelen Witte Veen

Bijlage 3 - Logboek

1. Situatieschets

1.1 Inleiding

Door overmatige depositie van stikstof staan diverse Natura 2000-doelen onder druk. Om stikstofdepositie te beperken, natuur meer robuust te maken, verdroging tegen te gaan en om op termijn ruimte voor nieuwe economische ontwikkelingen te creëren zijn onder andere maatregelen in en om Natura 2000-gebieden nodig. Vanaf 2021 worden door Natuurmonumenten (herstel)maatregelen uitgevoerd in het Natura 2000-gebied Witte Veen.

Natuurmonumenten heeft het voornemen om diverse maatregelen te nemen om de negatieve effecten van stikstofdepositie terug te dringen. Voorbeelden zijn plaggen, verwijderen van bos en/ of opslag, herstellen van vennen, dempen van de detailontwatering en het herstellen en plaatsen van stuwen en een damwand in de hoogveen kern en het ophogen van een zandpad.

Wet- en regelgeving voor bescherming van natuur vastgelegd in de Wet natuurbescherming (Wnb), verplichten vooraf te toetsen of activiteiten conflicteren met aanwezige beschermde natuurwaarden (zie voor toelichting op natuurwetgeving paragraaf 1.2). In voorliggend adviesrapport is de toetsing en mitigatie uitgewerkt.

1.2 Juridisch kader

De Wet natuurbescherming regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, soorten en houtopstanden. Onderstaand is een samenvatting van relevante wetsteksten te vinden. In dit rapport worden de maatregelen getoetst aan de soortbescherming en gebiedsbescherming (Natura 2000-gebieden).

Soortbescherming

Hoofdstuk 3 van de Wet natuurbescherming regelen de bescherming van soorten.

De bescherming is opgedeeld in drie categorieën:

- Vogels zoals bedoeld in artikel 3.1 Wet natuurbescherming, waaronder:
  - Vogels met jaarrond beschermde nesten en
  - Overige vogels;
- Soorten van de Habitatrichtlijn (bijlage IV) en de Verdragen van Bern (bijlage II) en Bonn (bijlage I) zoals bedoeld in artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming;
- Nationaal beschermde soorten (artikel 3.10 Wet natuurbescherming), onderverdeeld in:
  - Soorten waarvoor provinciaal geen vrijstelling geldt, en
  - Soorten waarvoor provinciaal wel vrijstelling geldt.

Provincies mogen besluiten om bepaalde soorten vrij te stellen van bescherming in het kader van ruimtelijke ingrepen, beheer en onderhoud. In de meeste provincies geldt - onder andere voor ruimtelijke ontwikkelingen - een vrijstelling voor een selectie van zoogdieren en amfibieën. Voor de niet-vrijgestelde soorten gelden vergelijkbare verboden (zie artikel 3.10) als voor soorten van de Habitatrichtlijn en de Verdragen van Bern en Bonn (artikel 3.5) en geldt eveneens een strikte beschermingsstatus.

Vrijstelling van ontheffingsplicht

De Wet natuurbescherming biedt voor herstelmaatregelen of een passende maatregel in Natura 2000-gebieden (art. 3.3 lid 7, art. 3.8 lid 7 en art. 3.10 lid 2) een vrijstellingsmogelijkheid van verbodsbepalingen soortbescherming. Over de manier waarop toetsing plaats dient te vinden heeft de provincie Overijssel een 'interne' memo opgesteld: Wet natuurbescherming; soortbeschermingsbepalingen en herstelmaatregelen, 7 juni 2017. In deze memo is uiteengezet op welke manier provincie Overijssel de Wet natuurbescherming ten aanzien van de uitvoering van herstelmaatregelen in Natura 2000-gebieden interpreteert. Hierin is geconcludeerd dat de wettelijke vrijstelling geldt voor Natura 2000 herstelmaatregelen en andere instandhoudingsmaatregelen, maar dat wel voldaan moet worden aan de zorgplicht middels het opstellen van een ecologisch werkprotocol (EWP).

Gebiedsbescherming

Hoofdstuk 2 van de Wet natuurbescherming regelen de bescherming van Natura 2000-gebieden (Vogel- en Habitatrichtlijngebieden). Voor Natura 2000-gebieden zijn instandhoudingsdoelen opgesteld voor habitats, soorten, broedvogels en / of niet-broedvogels. In artikel 2.7 verplicht de Wet natuurbescherming om vooraf te beoordelen of ingrepen / activiteiten in of in de nabijheid van Natura 2000-gebieden significant negatieve effecten kunnen hebben op de voor deze gebieden aangewezen instandhoudingsdoelen. Als significant negatieve effecten niet zijn uit te sluiten dan kan het aanvragen van een vergunning bij bevoegd gezag (veelal de provincie waarbinnen de ingreep of activiteit plaatsvindt) aan de orde zijn.

Vrijstelling van vergunningplicht

Per 1 januari 2020 is de Spoedwet Aanpak Stikstof van kracht gegaan. Onderdeel van de Spoedwet is een aanpassing van artikel 2.7 (lid 2) van de Wnb. In het betreffende artikel is nu een vrijstelling van vergunningplicht opgenomen voor projecten die direct verband houden met of nodig zijn voor het beheer van een Natura 2000-gebied. Daarnaast zijn projecten die zijn beschreven in en worden gerealiseerd overeenkomstig een vastgesteld beheerplan vrijgesteld van vergunningplicht. Het project moet in het beheerplan passend zijn beoordeeld en het project mag de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied niet aantasten.

Over de manier waarop toetsing plaats dient te vinden heeft de provincie Overijssel een aantal voorwaarden opgesteld (schriftelijke mededeling Iris Wolters 24 januari 2020). In deze mail is uiteengezet op welke manier provincie Overijssel de Wet natuurbescherming ten aanzien van de uitvoering van herstel- en instandhoudingsmaatregelen in Natura 2000-gebieden interpreteert. Speciaal ten aanzien van het aspect stikstof geldt dat er geen AERIUS berekening noodzakelijk is voor projecten die direct verband houden met of nodig zijn voor het beheer van een Natura 2000-gebied. Wel is een ecologische beoordeling noodzakelijk waarin mogelijke effecten (waaronder stikstof) inzichtelijk worden gemaakt.

Zorgplicht

Conform artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming houdt de zorgplicht in dat iedereen voldoende zorg in acht neemt voor beschermde gebieden, in het wild levende dieren en planten en hun directe

leefomgeving. Iedereen die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn/haar handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een beschermd gebied of voor in het wild levende soorten, laat deze handelingen achterwege. Indien het achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevraagd, worden maatregelen getroffen om de gevolgen te voorkomen, of zoveel mogelijk beperkt of ongedaan gemaakt. De zorgplicht geldt dus ook voor soorten zonder specifieke beschermingsstatus onder de Wet natuurbescherming.

1.3 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft het Natura 2000-gebied en de door Natuurmonumenten voorgenomen Natura 2000 herstelmaatregelen. In hoofdstuk 3 volgt de beschrijving van de gevolgde werkwijze bij de beoordeling, gevolgd in hoofdstuk 4 met een analyse van te verwachten effecten op instandhoudingsdoelen. Hoofdstuk 5 gaat in op de aanwezige beschermde soorten, de effecten die (mogelijk) optreden als gevolg van de uitvoering van de werkzaamheden en welke maatregelen nodig zijn om invulling te geven aan de zorgplicht. Het ecologisch werkprotocol is uitgewerkt in hoofdstuk 6.

2. Werklocaties en maatregelen

2.1 Doel van de maatregelen

Maatregelen worden uitgevoerd om de instandhoudingsdoelen voor Natura 2000-gebied Witte Veen veilig te stellen. De maatregelen zijn nodig, zelfs onontkoombaar: uitstel van de maatregelen leidt ertoe dat op termijn de Natura 2000-doelen niet meer behaald (kunnen) worden.

2.2 Onderzoeksgebied

Het Natura 2000-gebied Witte Veen is gelegen aan de Duitse grens, ten oosten van het dorp Haaksbergen en ten zuiden van Enschede. Het Nederlandse Witte Veen beslaat een oppervlakte van circa 290 hectare. Samen met het Duitse Witte Venn vormt het een aaneengesloten grensoverschrijdend hoogveenlandschap. Het Nederlandse Witte Veen is een natuurgebied dat in de kern bestaat uit een hoogveen met hieromheen droge en vochtige heiden, voedselarme poelen en berken-/grove dennen bossen. Ten noorden wordt het Witte Veen begrensd door de Hegebeek en ten zuiden door de Buurserbeek. In de 19^e eeuw bestond het Witte Veen voornamelijk uit heide- en hoogveengebieden, maar door turfwinning, ontginning en de aanplant van bossen is het hoogveengebied in de loop van de tijd grotendeels verdwenen. Vanaf 1982 is het Witte veen in het bezit van Natuurmonumenten gekomen en sindsdien is gestart met het herstel van de oorspronkelijke hoogveengebieden (Ministerie van LNV, 2020).

Het projectgebied betreft alle maatregellocaties die verspreid in het Natura 2000-gebied Witte Veen liggen. Het onderzoeksgebied is weergegeven in figuur 2.1. Verspreid binnen het onderzoeksgebied liggen de locaties waar maatregelen worden uitgevoerd. De maatregellocaties zijn ruimtelijk weergegeven in bijlage 1.

M3: Dempen detailontwatering

Om het verdrogende en drainerende effect op de habitattypen H3130 'Zwak gebufferde vennen', H3160 'Zure vennen', H4010A 'Vochtige heiden', H91D0 'Hoogveenbossen', H7110B 'Actieve hoogvenen' (heideveentjes), H7120 'Herstellende hoogvenen' en H7150 'Pioniervegetaties met snavelbiezen' te verminderen worden in het Witte Veen diverse watergangen gedempt. In totaal wordt circa 23,5 kilometer aan watergangen gedempt met dieptes variërend tussen 20-100 cm en bodembreedtes variërend tussen 25-700 cm. Om deze watergangen te dempen is circa 12.000 m³ leemhoudend zand nodig. Aanwezige opslag in de te dempen watergangen wordt voorafgaand aan het dempen verwijderd.

Om (grond)wateroverlast te voorkomen bij derden zijn op een aantal locaties maatregelen nodig om vernatting tegen te gaan. Ten zuiden van de Hegeveldweg 14 een greppel ontgraven en ten oosten van Wargerinksweg 57 een randsloot ontgraven. Daarnaast wordt in de Bramerveldweg een eenvoudige voorde aangelegd en op de grens van het Witte Veen ten noorden van de Bramerveldweg wordt een nieuwe drempel aangelegd. Ten slotte wordt op enkele locaties het zandpad of half-verhard pad opgehoogd.

M5b: Herstellen zuidelijke damwand

Om de waterhuishouding van habitatype H7120 'Herstellende hoogvenen' te verbeteren worden de vier vaste overlopen van de houten damwand in de zuidelijke veendijk afgesloten met vaste schotbalken, waartegen een folie of bentonietmat wordt geplaatst waarmee de eventueel aanwezige kieren worden afgedicht. De overlaat met regelbaar peil blijft behouden in zijn huidige vorm.

M13: Opschonen bestaande vennen

Voor het herstel, instandhouding en kwaliteitsverbetering van H3130 'Zwak gebufferde vennen' worden twee vennen met een totale oppervlakte van circa 5,8 ha opgeschoond. Conform gedragscode natuurbeheer blijft een deel van het sediment achter omdat hier fauna in schuilt. Indien nodig wordt voorafgaand aan het schonen opslag rondom het ven verwijderd.

M14: Kleinschalig plaggen

De habitattypen H3130 'Zwak gebufferde vennen', H3160 'Zure vennen', (ZG)H4010A 'Vochtige heiden', H4030 'Droge heiden', H5130 'Jeneverbesstruwelen', ZGH6410 'Blauwgraslanden' en H7150 'Pioniervegetaties met snavelbiezen' vormen samen het gebied waar verzuring en vermesting wordt tegen gegaan door kleinschalig te plaggen.

Binnen de habitattypen wordt verspreid over 8 locaties, over een periode van 6 jaar, circa 5000 m² geplagd. Dit komt neer op ca. 5.000 m² in 6 jaar. Het plaggen van de bodem wordt uitgevoerd met een kraan op rupsonderstel (maximaal 8 ton) om bodemverdichting tot een minimum te beperken. Hierbij wordt een plagdiepte van 5-10 cm aangehouden. Door een licht wisselende plagdiepte aan te houden ontstaat een gradiëntrijke en structuurrijke vegetatie.

M16: Opslag verwijderen (in habitattypen)

In de habitattypen H3130 'Zwak gebufferde vennen', H3160 'Zure vennen', (ZG)H4010A 'Vochtige heiden', H4030 'Droge heiden', H5130 'Jeneverbesstruwelen', ZGH6410 'Blauwgraslanden', H7110B 'Actieve hoogvenen (heideveentjes)', (ZG)H7120 'Herstellend hoogveen' en H7150 'Pioniervegetaties met snavelbiezen' wordt jaarlijks opslag verwijderd om verbossing tegen te gaan. In een periode van 6 jaar wordt het totale oppervlak (circa 60 ha) vrijgesteld van opslag. De opslag wordt door de aannemer met een minikraan gerooid en op rillen gelegd zodat beschutte plekken voor diverse diersoorten ontstaan.

M18: Bekalken

Na het afplaggen van de bodem (M14) worden de locaties bemest met steenmeel. Hiervoor wordt een hoeveelheid van circa 20 kg per are aangehouden.

M22: Maatregelen volgend uit de ecohydrologische systeemanalyse

In de ecohydrologische systeemanalyse van Bell en van 't Hullenaar (2018) is een aantal maatregelen opgesteld die bijdragen aan het herstel van het Witte Veen. Deze maatregelen zijn hieronder omschreven.

Herstellen voormalige vennen

Om verdere achteruitgang van het leefgebied van kamsalamander te voorkomen, worden de voormalige vennen hersteld. Dit zorgt daarnaast ook voor uitbreiding van habitatype H3130 'Zwak gebufferde vennen' en in sommige gevallen H3160 'Zure vennen'. Op twee locaties worden voormalige vennen ontgraven tot op de originele bodemhoogte (niet-geroerde grond). De ontgravingsdieptes liggen tussen de 20-45 cm met een talud van 1:6. Voorafgaand aan de grondwerkzaamheden wordt op een aantal locaties de aanwezige vegetatie gemaaid. Vervolgens wordt de zode gefreesd. Op locaties met veel bosopslag wordt de opslag rond het ven verwijderd.

Afgraven fosfaatrijke top laag

Om de kwaliteit van vochtige en droge heiden (H4010a en H4030), zwak gebufferde dan wel zure vennen (H3130 en H3160) en herstellende hoogvenen (H7120) te verbeteren, wordt op een aantal locaties de fosfaatrijke top laag afgegraven. De afgravingsdieptes variëren tussen de 10-40 cm. Bij het afgraven van de top laag wordt rekening gehouden met het voorkomen van verstoring in het bodemprofiel, hiervoor is tijdens de uitvoering een deskundig toezichthouder aanwezig. Indien nodig, wordt voorafgaand aan het afgraven van de fosfaatrijke top laag de aanwezige opslag verwijderd.

Om de vestiging van doelsoorten te bevorderen wordt op 30% van de afgegraven oppervlakte maaisel uit goed ontwikkelde referentielocaties uitgestrooid, deze locaties worden nog bepaald. Hierbij wordt plaatselijk wat grond van de referentielocatie toegevoegd zodat ook schimmels en bodemfauna uit de referentielocatie overgezet worden. Op de locatie van de zeer zwak gebufferde zandbodems hogerop de flanken van de te herstellen slenken wordt na het afgraven van de top laag een eenmalige bekalking uitgevoerd om verzuring te voorkomen en de soortenrijkdom te vergroten.

Een gedeelte van het reeds aanwezige begrazingsraster bevindt zich in maatregellocaties. Om de werkzaamheden succesvol uit te kunnen voeren, dient het raster op deze locaties tijdelijk verwijderd en herplaatst te worden. Daarnaast wordt één van de twee aanwezige kuddes Schotse hooglanders tijdens de uitvoering tijdelijk uit het gebied gehaald. Om de achterblijvende kudde uit het werkgebied te houden, wordt een tijdelijk raster geplaatst.

Herinrichten, plaatsen en verwijderen stuw

Op drie benedenstroomse locaties aan de westzijde van het interne afwateringstelsel worden vervallen stuwen vervangen door een robuuste keiendrempel (zie bijlage 1). Met het vervangen van de stuwen blijft de aanwezige slenk conform de uitgangssituatie afwateren op het externe stelsel aan de westzijde van het Witte Veen, maar wordt de bufferende werking weer hersteld. Dit draagt bij aan de instandhouding, kwaliteitsverbetering en uitbreiding van H3130 'Zwak gebufferde vennen' en H3160 'Zure vennen'. Aan de westzijde van het Oude Basisbiotoop wordt een overbodige stuw verwijderd. Het verwijderen van de stuw is een onderdeel van het herstel van H3130 'Zwak gebufferde vennen' in het Oude Basisbiotoop. In vier sloten wordt in overleg met de aanliggende grondeigenaar een schotbalkstuw geplaatst. Doel hiervan is dat de sloot langer water vasthoudt.

Verwijderen bos

Om verbossing van de habitattypen H4010A 'Vochtige heiden (hogere zandgronden)', H4030 'Droge heiden' en H7110B 'Actieve hoogvenen (heideveentjes)' en H7120 'Herstellend hoogveen' te voorkomen wordt ca. 20 hectare bos verwijderd. Op de maatregellocaties worden bijna alle aanwezige bomen verwijderd. Ten noorden van het Markslag is een brede strook met bos en struweel ontstaan. De buitenste strook betreffen voornamelijk rododendrons. Dit bos heeft een verdrogende werking op het te herstellen ven H3130 'Zwak gebufferde vennen' (Bell en van 't Hullenaar, 2018). Om dit negatieve effect op het ven te verminderen, wordt het bos omgevormd zodat de ontwikkeling van het habitatype H3130 'Zwak gebufferde vennen' weer op gang komt. Circa 90% van het vrijkomende hout (stam, tak- en top hout) wordt afgevoerd. De overige 10% blijft in het gebied achter (zowel staand als liggend). Circa 70% van de stobben blijven in de bodem achter. De overige stobben worden gefreesd ten gunste van het toekomstige maaibeheer. Daarnaast wordt op één locatie circa 28 are bos verwijderd om het afgraven van de fosfaatrijke toplaag ten behoeve van het venherstel op deze locatie mogelijk te maken. Het bos bestaat hier voornamelijk uit jonge eik en haagbeuk (diameter ca. 20-40 centimeter).

Ophogen terrein

Om te voorkomen dat heidegebied verdroogd door de afgraving van de fosfaatrijke toplaag bij de Wargerinksweg wordt - op de overgang van de slenken bij de Wargerinksweg naar het huidige heidegebied - het landschap opgehoogd met schraal zand. Dit gebeurt na het afgraven van de fosfaatrijke toplaag. Om hier een geleidelijke overgang te creëren wordt schraal zand aangebracht.

Opschonen bestaande vennen

Voor het herstel, instandhouding en kwaliteitsverbetering van H3130 'Zwak gebufferde vennen' worden vier vennen opgeschoond. Conform gedragscode natuurbeheer blijft een deel van het sediment achter omdat hier fauna in schuilt.

Herinrichting afwateringssloot

Ter hoogte van de slenken aan de Wargerinksweg ligt een recent gegraven afwateringssloot met een lengte van circa 150 meter ten behoeve van de afwatering van de camping De Leemkoel. Deze afwateringssloot is destijds dwars door een wal en eikenlaan gegraven. NM wil uit landschappelijk/historisch oogpunt de wal en eikenlaan herstellen. In de afwateringssloot wordt daarom een duiker geplaatst (diameter 500 mm) zodat de afvoerfunctie behouden blijft. Vervolgens wordt de duiker afgedekt met grond.

3. Methode

3.1 Literatuuronderzoek

Om een beeld te krijgen van aanwezige kwalificerende waarden (habitattypen en -soorten) en beschermde soorten in het onderzoeksgebied en omgeving (zone 1 kilometer tot 10 jaar oud) zijn beschikbare bronnen geraadpleegd (o.a. NDFF, 2021 en Provincie Overijssel, 2021). Voor een volledig overzicht verwijzen we naar de Geraadpleegde bronnen achterin dit rapport.

3.2 Veldonderzoek en biotooponderzoek

De verzamelde informatie uit de bureaustudie vormt de basis voor het veldbezoek dat op 25 april 2019 (half bewolkt, droog, matige wind, 16°C) is uitgevoerd door twee ecologen van Ecogroen. Tijdens het veldbezoek zijn de maatregelvlakken vlakdekkend geïnspecteerd op (sporen van) beschermde flora en fauna. De veldgegevens zijn verzameld op basis van zicht, geluid en vangsten. Specifiek is tijdens het veldwerk gelet op de aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten van broedvogels, potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen en andere zoogdieren. Daarnaast zijn vennen en poelen in het Witte Veen intensief bemonsterd met een schepnet. Voor soorten en soortgroepen is op basis van een biotoopbeoordeling bepaald of geschikt leefgebied aanwezig is.

3.3 Analyse en effectbeoordeling

Alle gegevens die zijn verzameld tijdens het literatuuronderzoek en veldonderzoek zijn gebruikt voor de toetsing aan de wettelijke soort- en gebiedsbescherming. Nagegaan is of (leefgebieden van) beschermde soorten en habitattypen overlappen met de geplande maatregellocaties.

Soortbescherming

Omdat de maatregelen ontheffingsvrij kunnen worden uitgevoerd, is er geen uitgebreid onderzoek naar het (mogelijk) voorkomen van beschermde soorten uitgevoerd. Voor beschermde soorten is beoordeeld of negatieve effecten door maatregelen kunnen optreden en welke voorzorgsmaatregelen nodig zijn om negatieve effecten te voorkomen of tot een minimum te beperken (zorgplicht). Om bij de voorzorgsmaatregelen maatwerk te kunnen toepassen is op basis van eerder onderzoek, bekende verspreidingsgegevens, terreinkenmerken en expert judgement een inschatting gemaakt van (te verwachten) aanwezige beschermde soorten in de maatregelengebieden. Hiervoor is onder andere gebruik gemaakt van recente gegevens uit de NDFF (2021).

Gebiedsbescherming

Voor de Natura 2000-waarden zijn de effecten als gevolg van de uitvoering inzichtelijk gemaakt. Hierbij is gebruik gemaakt van de NDFF (2021), de habitattypenkaart van Natura 2000-gebied Witte Veen (Provincie Overijssel, 2021), de effectindicator (Min. EZ, 2015) en expert judgement.

4. Voortoets

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk zijn de bevindingen van de Voortoets beschreven. Centrale vraag gedurende de Voortoets is: zijn negatieve effecten van geplande maatregelen op beschermde waarden van Natura 2000-gebied Witte Veen te verwachten?

4.2 Afbakening beoordeling maatregelen

Effecten van de maatregelen op kwalificerende natuurwaarden in het Natura 2000-gebied Witte Veen kunnen ontstaan gedurende de uitvoeringsfase en/ of gebruiksfase. Effecten tijdens de gebruiksfase ontstaan na afronding van de werkzaamheden (bijvoorbeeld vernatting als gevolg van het dempen van een sloot). Effecten in de uitvoeringsfase treden op als fysiek in het gebied wordt ingegrepen om een maatregel tot stand te brengen. Verstoring en mechanische effecten zijn voorbeelden van effecten die in deze fase optreden. In het Natura 2000-beheerplan Witte Veen zijn de effecten van een aantal maatregelen, die tijdens de uitvoeringsfase en gebruiksfase kunnen ontstaan, al beoordeeld.

Beoordeling gebruiksfase

Uit het beheerplan Witte Veen blijkt dat effecten in de gebruiksfase van Natura 2000 herstelmaatregelen M3, M5b, M13, M14, M16 en M18 zijn beoordeeld. Conclusie is dat negatieve effecten op instandhoudingsdoelen zijn uitgesloten mits voldaan wordt aan de voorwaarden opgenomen in het beheerplan. Deze voorwaarden zijn overgenomen uit het beheerplan en uitgewerkt in het ecologisch werkprotocol in hoofdstuk 6 van dit rapport.

Het beheerplan voorziet niet in de beoordeling van effecten in de gebruiksfase van de maatregelen geformuleerd in de ecologische systeemanalyse (M22) van Bell en van 't Hullenaar, 2018. De effecten in de gebruiksfase zijn voor deze maatregelen in dit hoofdstuk (Voortoets) inzichtelijk gemaakt.

Beoordeling uitvoeringsfase

De uitvoeringsfase van Natura 2000 herstelmaatregelen M13, M14, M16 en M18 is beoordeeld in het Natura 2000-beheerplan. Het betreft hier de maatregelen die een aanpassing inhouden van het bestaande, cyclische (steeds terugkerende) reguliere natuurbeheer. Conclusie uit het beheerplan is dat negatieve effecten op instandhoudingsdoelen onder voorwaarden zijn uitgesloten. Deze voorwaarden zijn opgenomen in het Ecologisch werkprotocol in H6.

Het beheerplan voorziet niet in de beoordeling van effecten in de uitvoeringsfase van M3, M5b en de maatregelen geformuleerd in de ecologische systeemanalyse (M22) van Bell en van 't Hullenaar,

2018. De effecten in de uitvoeringsfase zijn voor deze maatregelen in dit hoofdstuk (Voortoets) inzichtelijk gemaakt.

4.3 Afbakening beschermde waarden Witte Veen

Algemeen

Voor Natura 2000-gebied Witte Veen zijn instandhoudingsdoelen opgesteld voor 11 habitattypen en één habitaatsoort (zie tabel 4.1).

Tabel 4.1 Instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000-gebied Witte Veen (zie ook bijlage 2).

Habitattypen	
H3130	Zwakgebufferde vennen
H3160	Zure vennen
H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)
H4030	Droge heiden
H5130	Jeneverbesstruwelen
H6410	Blauwgraslanden
H7110B	Actieve hoogvenen (heideveentjes)
H7120	Herstellende hoogvenen
H7150	Pioniervegetatie met snavelbiezen
H91D0	Hoogveenbossen
H91E0C	Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)
Habitatsoorten	
H1166	Kamsalamander

Tijdens de uitvoering van het maatregelpakket kunnen negatieve effecten op deze instandhoudingsdoelen optreden. In tabel 4.2 is een verkennende beoordeling op basis van geografie weergegeven om mogelijke knelpunten te identificeren voor de te beoordelen maatregelen. Vervolgens is er een korte toelichting gegeven.

Tabel 4.2 Overlap maatregelen en kwalificerende natuurwaarde. X = overlap; O = omgeving (0- 50 meter) en - = >50 meter.

Habitattypen	M3	M5b	M22
Zwakgebufferde vennen	O	-	O
Zure vennen	-	-	-
Vochtige heiden (hogere zandgronden)	X	-	X
Droge heiden	X	O	X
Jeneverbesstruwelen	-	-	-
Blauwgraslanden	O	-	X
Actieve hoogvenen (heideveentjes)	-	-	O
Herstellende hoogvenen	X	X	X
Pioniervegetatie met snavelbiezen	X	-	O
Hoogveenbossen	O	-	O
Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	X	-	X
Habitatsoorten			
Kamsalamander	X	X	X

Habitattypen en habitatsoorten

Gezien de ligging en afstand tot de maatregellocaties kunnen op voorhand negatieve effecten worden uitgesloten voor de habitattypen Zure vennen en Jeneverbesstruwelen.

Overige habitattypen Zwakgebufferde vennen, Vochtige heiden (hogere zandgronden), Droge heiden, Blauwgraslanden, Actieve hoogvenen (heideveentjes), Herstellende hoogvenen, Pioniervegetatie met snavelbiezen, Hoogveenbossen, Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen) en leefgebied van de habitatsoort Kamsalamander zijn allen aanwezig in of in de directe omgeving van de geplande maatregellocaties.

4.4 Afbakening effecten

Voor elk van de werkzaamheden is geanalyseerd of er sprake is van effecten die schadelijk zijn voor het betreffende instandhoudingsdoel voor de relevante habitattypen en -soorten. Op basis van de effectenindicator (Min. EZ, 2015), de ligging (zie ook tabel 4.2), aard van de maatregel en expert judgement vragen de volgende effecten aandacht:

- Oppervlakteverlies, betreding en bodemverstoring leefgebied kamsalamander.
- Betreding en bodemverstoring van habitattypen en verstoring van typische soorten van habitattypen.
- Vermestende en verzurende effecten als gevolg van stikstofdepositie.

4.5 Effectbeoordeling

Oppervlakteverlies, betreding en bodemverstoring leefgebied kamsalamander

Binnen de maatregelgebieden is leefgebied van kamsalamander aanwezig. Kamsalamander komt voornamelijk voor in het noordelijke deel van het Witte Veen, maar er zijn ook waarnemingen bekend in het zuidelijke deel. Ten behoeve van de uitvoering van de maatregelen wordt materieel ingezet en wordt gebruik gemaakt van transportroutes voor af- en afvoer van materieel en vrijkomend materiaal. Betreding van leefgebied van kamsalamander is nodig om de werkzaamheden uit te voeren. Daarnaast worden maatregelen getroffen in het voortplantingsbiotoop van kamsalamander. Werkzaamheden in voortplantingswateren van kamsalamander (bestaande vennen) beperken zich tot het opschonen van de betreffende vennen. Er vinden ook werkzaamheden plaats in het overwinteringsbiotoop van kamsalamander. Het betreft het verwijderen van opslag en het afgraven van de fosfaatrijke toplaag.

Het schonen van bestaande vennen wordt zo uitgevoerd dat minimaal 25% van elke individuele waterpartij onaangetast blijft. Zodoende blijft er op de korte termijn ruim voldoende voortplantingsbiotoop beschikbaar voor kamsalamanders. Daarnaast worden de vennen zoveel mogelijk buiten de kwetsbare voortplantingsperiode van kamsalamander geschoond, in de periode oktober t/m februari. Het beperkte oppervlakteverlies van voortplantingsbiotoop zorgt op korte termijn voor een negatief effect. Het opschonen van de vennen leidt op de lange termijn echter tot een aanzienlijke kwaliteitsverbetering van de voortplantingswateren, onder andere door de ontwikkeling van een rijkere onderwatervegetatie. Daarnaast worden in het Witte Veen maatregelen getroffen om het aantal voortplantingswateren uit te breiden door het herstellen van voormalige vennen.

Werkzaamheden in overwinteringsbiotoop vinden zoveel mogelijk buiten de kwetsbare overwinteringsperiode van kamsalamander in de periode september - oktober (en buiten het broedseizoen van vogels). Tevens worden de betreffende maatregelen niet vlakdekkend uitgevoerd. Zodoende blijft op korte termijn ruim voldoende overwinteringsbiotoop aanwezig in de vorm van bosranden en/of houtwallen en singels waar geen werkzaamheden worden uitgevoerd. Na het begroeid raken van de werklocaties worden de werklocaties grotendeels opnieuw geschikt overwinteringsbiotoop.

Bovendien zorgt het verwijderen van opslag en/ of bos rondom de voortplantingswateren ook voor vermindering van blad- en schaduwval, waardoor de kwaliteit van het voortplantingsbiotoop van kamsalamander verbetert.

Negatieve effecten als gevolg van betreding en bodemverstoring worden zoveel mogelijk voorkomen door de toepassing van algemene richtlijnen bij uitvoering. Zo vindt het transport van materieel en vrijgekomen materiaal zoveel mogelijk plaats via bestaande paden en wegen en worden leefgebieden van kamsalamander niet onnodig betreden. Waar het betreden van leefgebied onvermijdelijk is, worden rijplaten ingezet om insporing en verstoring van de bodem zoveel mogelijk te voorkomen.

De verwachte positieve effecten van het schonen van de vennen, het verwijderen van opslag en het afgraven van de fosfaatrijke toplaag wegen vele malen zwaarder dan de tijdelijke en beperkte negatieve effecten als gevolg van de uitvoering. Daarmee is voldoende inzichtelijk gemaakt dat er geen sprake is van significant negatieve effecten op de draagkracht van het gebied voor de kamsalamander.

Betreding en bodemverstoring habitattypen en verstoring van typische soorten

Ten behoeve van de uitvoering van de maatregelen wordt materieel ingezet en wordt gebruik gemaakt van transportroutes voor af- en aanvoer van materieel en vrijkomend materiaal. Betreding van habitattypen is nodig om de werkzaamheden uit te voeren. Negatieve effecten als gevolg van betreding en bodemverstoring worden echter zoveel mogelijk voorkomen door de toepassing van algemene richtlijnen bij uitvoering. Zo vindt het transport van materieel en vrijgekomen materiaal zoveel mogelijk plaats via bestaande paden en wegen en wordt zoveel mogelijk buiten de habitattypen gewerkt. Waar het betreden van habitattypen onvermijdelijk is, worden rijplaten ingezet om insporing en verstoring van de bodem zoveel mogelijk te voorkomen. Bovendien leidt de uitvoering van het maatregelenpakket op de lange termijn tot een kwaliteits- en kwantiteitsverbetering voor de instandhoudingsdoelen van de betreffende habitattypen.

De planning van de werkzaamheden wordt zo goed mogelijk afgestemd op de ecologisch meest gunstige periode (zie ook H6). Werkperiodes worden zo gekozen dat deze grotendeels buiten de meest kwetsbare voortplantings- en overwinteringsperioden van typische soorten van kwalificerende habitattypen valt. Daarnaast worden de werkzaamheden in tijd en ruimte gefaseerd (niet overal tegelijkertijd). Doordat werkzaamheden gefaseerd worden, blijven altijd voldoende onverstoorde gebieden voor typische soorten beschikbaar en leiden de werkzaamheden niet tot het verdwijnen of sterke achteruitgang van typische soorten van kwalificerende habitattypen in het Natura 2000-gebied Witte Veen.

De verwachte positieve effecten van het maatregelenpakket wegen vele malen zwaarder dan de tijdelijke en beperkte negatieve effecten als gevolg van de uitvoering. Daarmee is voldoende inzichtelijk gemaakt dat er geen sprake is van significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen voor habitattypen.

Stikstofdepositie

Ten behoeve van de uitvoering van het maatregelenpakket wordt materieel ingezet. Als gevolg van de inzet van materieel treedt er een tijdelijke toename op van stikstofdepositie op habitattypen en leefgebieden van soorten in het Natura 2000-gebied Witte Veen. De toename van stikstofdepositie als gevolg van de uitvoering is zeer tijdelijk, beperkt en plaatselijk van aard.

De in dit rapport opgenomen maatregelen zijn bedoeld om de stikstofproblematiek in het Natura 2000-gebied Witte Veen actief aan te pakken. Zo wordt onder andere de stikstofconcentratie in het gebied direct aangepakt door het plaggen en afgraven van de toplaag en het toepassen van bekalving. Daarnaast wordt opslag verwijderd om negatieve effecten van stikstofdepositie ongedaan te maken. Verder wordt de waterhuishouding verbeterd om effecten van verzuring en vermessing tegen te gaan.

De verwachte positieve effecten van het maatregelpakket op de lange termijn wegen vele malen zwaarder dan de tijdelijke en beperkte negatieve effecten op korte termijn als gevolg van de uitvoering. Daarmee is voldoende inzichtelijk gemaakt dat er geen sprake is van significant negatieve aantasting van stikstofgevoelige natuurwaarden.

4.6 Samenvatting conclusies

De voorgestelde maatregelen zijn nodig voor het behoud en de uitbreiding van de instandhoudingsdoelen van aangewezen waarden van Natura 2000-gebied Witte Veen en zijn daarmee vrijgesteld van vergunningplicht in de Wet natuurbescherming. In voorliggende Voortoets zijn de effecten van de geplande maatregelen inzichtelijk gemaakt.

- De gebruiksfase van de Natura 2000 herstelmaatregelen zijn in het Beheerplan beoordeeld. Significant negatieve effecten van maatregelen M3, M5b, M13, M14, M16 en M18 op instandhoudingsdoelen zijn uitgesloten, mits een aantal voorwaarden in acht worden genomen (zie H6).
- De gebruiksfase van de maatregelen geformuleerd in de ecologische systeemanalyse (M22) van Bell en van 't Hullenaar, 2018 zijn in voorliggende Voortoets beoordeeld. Uit de beoordeling is gebleken dat tijdens de gebruiksfase evenmin significant negatieve effecten optreden op de instandhoudingsdoelen.
- De uitvoeringsfase van de Natura 2000 herstelmaatregelen M13, M14, M16 en M18 zijn in het Beheerplan getoetst. Significant negatieve effecten op instandhoudingsdoelen zijn uitgesloten, mits een aantal voorwaarden in acht worden genomen (zie H6).
- De uitvoeringsfase van de Natura 2000 herstelmaatregelen M3, M5b en de maatregelen geformuleerd in de ecologische systeemanalyse (M22) van Bell en van 't Hullenaar, 2018 zijn in voorliggende Voortoets beoordeeld. Uit de beoordeling is gebleken dat tijdens de uitvoeringsfase evenmin significant negatieve effecten optreden op de instandhoudingsdoelen.

5. Soortbescherming

5.1 Beschermde soorten

In tabel 5.1 is een verkennende beoordeling op basis van geografie weergegeven om mogelijke effecten op beschermde soorten te identificeren. Tevens is aangegeven welke te verwachten functie de maatregellocaties hebben voor de te verwachten soorten. De te nemen voorzorgsmaatregelen om schade te voorkomen of te minimaliseren (zie hoofdstuk 6) zijn gericht op de volgende soorten:

Tabel 5.1 Overzicht voorkomen beschermde soorten.

Soort	Leefgebied	Werklocatie	Functie plangebied
Boommarter	Verblijfplaatsen in bomen met holten, foerageergebied in ruim gebied eromheen	M16, M22	Verblijfplaatsen Foyerageergebied
Bunzing	Verblijfplaatsen in hopen, takkenrillen, holle bomen of onder boomwortels. Foyerageergebied in open terrein, bosranden, bossen en oevers van watergangen.	M3, M16, M22	Verblijfplaatsen Foyerageergebied
Das	Burchten in bos, foyerageergebied in ruim gebied eromheen	M3, M16, M22	Burchten Foyerageergebied
Eekhoorn	Nesten in bomen, foyerageergebied in bos	M16, M22	Nesten Foyerageergebied
Egel	Verblijfplaatsen in bosranden, ruigte, struweel en strooisellaag, foyerageergebied in open terrein, bosranden en loofbos	M3, M16, M22	Verblijfplaatsen Foyerageergebied
Grote bosmuis	Open bossen en bosranden met voldoende bramen	M16, M22	Verblijfplaatsen Foyerageergebied
Hermelijn	Verblijfplaatsen in hopen, takkenrillen, holle bomen of onder boomwortels. Foyerageergebied in en langs heggen en bosranden.	M3, M16, M22	Verblijfplaatsen Foyerageergebied
Wezel	Verblijfplaatsen in hopen, takkenrillen, holle bomen of onder boomwortels. Foyerageergebied in akkers, weilanden, langs heggen en bosranden.	M3, M16, M22	Verblijfplaatsen Foyerageergebied
Waterspitsmuis	Verblijfplaatsen en foyerageergebied in natte en vochtige, rijk begroeide gebieden.	M3, M13, M22	Verblijfplaatsen Foyerageergebied
Vleermuizen	Verblijfplaatsen in bomen met holten en bebouwing, foyerageergebied in ruim gebied eromheen. Bosranden en lanen als vlieg- en migratieroute.	M16, M22	Verblijfplaatsen Foyerageergebied Vliegroutes

Vogels met jaarrond beschermde nesten	Nesten in bomen, foerageergebied: bos, heide en weilanden.	M16, M22	Nesten Foyerageergebied
Kamsalamander	Voortplantingswater: Vennen. Overwinteringsgebied: bos en heide in zone van 100 meter rondom voortplantingswater.	M3, M13, M16, M22	Voortplanting Overwintering
Heikikker	Voortplantingswater: Vennen. Overwinteringsgebied: bos en heide in zone van 300 meter rondom voortplantingswater.	M3, M13, M16, M22	Voortplanting Overwintering
Poelkikker	Voortplantingswater: Vennen en poelen. Overwinteringsgebied: in zone van 200 meter rondom voortplantingswater.	M3, M13, M16, M22	Voortplanting Overwintering
Boomkikker	Voortplantingswater: Voedselrijke en rijk begroeide wateren. Overwinteringsgebied: in zone tot een kilometer meter rondom voortplantingswater.	M3, M13, M16, M22	Voortplanting Foyerageergebied Overwintering
Levendbarende hagedis	Heide en bosranden.	M14, M22	Voortplanting Overwintering
Grote weerschijnvlinder	Oudere, vochtige loofbossen, wilgenbroekbossen of groepen samenhangende bosjes in beekdalen.	M16, M22	Voortplanting Ei-afzetgebied foerageergebied
Kleine ijsvogelvlinder	Vochtige loofbossen met hoge dichtheid hangende kamperfoelie.	M16, M22	Voortplanting Ei-afzetgebied Foyerageergebied
Gentiaanblauwtje	Natte heide, vochtige heischrale graslanden en blauwgraslanden met klokjesgentiaan en specifieke mierensoorten.	M14, M22	Voortplanting Ei-afzetgebied opgroeigebied Foyerageergebied
Hoogveenglanslibel	Beschutte, kleine, ondiepe plassen/veenputten met drijvende of onderwater liggende veenmossen	M13, M22	Voortplanting Foyerageergebied

5.2 Conclusies

Op de maatregellocaties komt een groot aantal (beschermde) soorten voor. Door de geplande werkzaamheden gaan in beperkte mate verblijfplaatsen/leefgebieden verloren en is sprake van overtreding van de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming. Voor Natura 2000-natuurherstelmaatregelen en instandhoudingsmaatregelen geldt echter een vrijstelling en is het noodzakelijk om een ecologisch werkprotocol op te stellen. In het ecologisch werkprotocol (zie H6) worden voorzorgsmaatregelen beschreven die nodig zijn om aanwezige (beschermde) soorten te ontzien.

6. Ecologisch werkprotocol

In dit Ecologisch werkprotocol (EWP) zijn de benodigde voorzorgsmaatregelen in het kader van Wet natuurbescherming opgenomen. Negatieve effecten op (beschermde) planten, dieren en habitattypen zijn daarmee zoveel mogelijk te voorkomen. Tevens wordt op deze wijze aan de zorgplicht voldaan. De te nemen voorzorgsmaatregelen zijn gebaseerd op de Gedragscode Natuurbeheer, de voorwaarden beschreven in Natura 2000-beheerplan Witte Veen en expert judgement.

6.1 Algemene maatregelen

1. De werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van flora en fauna en/of boswachter ecologie van Natuurmonumenten (verder: ecologisch toezichthouder).
2. In het logboek in het EWP (zie bijlage 3) worden maatregelen vastgelegd, bedoeld om schade op beschermde planten en dieren te voorkomen. Daarbij wordt omschreven welke soort betrokken was en welke maatregelen zijn genomen op welke datum en locatie.
3. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient het EWP met logboek op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.
4. Er wordt gewerkt volgens de richtlijnen voor natuurtechnisch grondwerk (CROW, 2015). Hierbij wordt insparing dieper dan 5 centimeter voorkomen door rijplaten te gebruiken en vaste rij- en werkstroken toe te passen. Hierbij wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van bestaande infrastructuur. Rij- en werkstroken worden in overleg met de ecologisch toezichthouder bepaald.
5. Gebiedsdelen waar geen werkzaamheden zijn gepland, worden niet betreden. Er wordt niet zonder overleg met de ecologisch toezichthouder afgeweken van aangegeven aan-/afvoerroutes.
6. Zonder uitdrukkelijke toestemming of verlangen van de directie mag uitsluitend gewerkt worden op werkdagen tussen zonsopkomst en zonsondergang.
7. Voorafgaand aan de werkzaamheden wordt door of in opdracht van de ecologisch toezichthouder een veldcontrole uitgevoerd in het maatregelengebied om na te gaan of en waar zich broedende vogels, amfibieën en reptielen ophouden (alleen van toepassing als de werkzaamheden opgestart worden in de periode half februari tot september). Mochten broedende vogels aanwezig zijn, dan worden de werkzaamheden ter plekke uitgesteld tot de jongen zijn uitgevlogen.
8. Werkzaamheden binnen een straal van 20 meter van een bewoonde dassenburcht vinden slechts plaats in de periode van 1 juli tot 1 december en uitsluitend voor zover daarbij geen gebruik wordt gemaakt van rijdend materieel.

9. Werkzaamheden op een bepaalde werklocatie worden in een zo kort mogelijk tijdbestek en zoveel mogelijk aaneengesloten uitgevoerd.
10. Bij het uitvoeren van de werkzaamheden wordt één kant opgewerkt, zodat dieren kunnen vluchten.
11. Voorafgaand aan de werkzaamheden worden te handhaven ecologisch waardevolle objecten gemarkeerd. Het gaat bijvoorbeeld om:
  - Groeiplaatsen van jeneverbes en wilde gagel;
  - Dassenburchten;
  - (Dood) staand hout met boomholten;
  - Waardevolle biotopen voor reptielen (liggend dood hout en heidevegetaties);
  - Waardevolle biotopen voor glimworm;
  - (Nieuwe) nesten van roofvogels en uilen;
  - Groeiplaatsen van klokjesgentiaan;
  - Nesten van behaarde rode bosmier en kale rode bosmier (inclusief 2-5 omringende bomen).
12. Het is niet toegestaan om zich zonder uitdrukkelijke toestemming van de ecologisch toezichthouder te begeven in deze gemarkeerde kwetsbare gebieden. Bij het uitzetten van de transportroutes in het veld wordt rekening gehouden met deze gemarkeerde kwetsbare gebieden.

6.2 Bos en/ of opslag verwijderen (M3, M13, M16 en M22)

13. Het verwijderen van bos en opslag vindt plaats in de periode september tot half maart buiten de kwetsbare voortplantingsperiode van amfibieën, reptielen en grote bosmuis en buiten de belangrijkste broedperiode van vogels. In de winterperiode (begin november - half maart) zijn amfibieën en reptielen bovendien ingegraven in de bodem, waardoor schadelijke effecten verder beperkt worden.
14. Stobben frezen vindt plaats in de periode september tot en met oktober, buiten de kwetsbare voortplantings- en overwinteringsperiode van amfibieën en reptielen en buiten de broedperiode van vogels. Eventueel nog aanwezige kikkers en reptielen zijn dan actief en kunnen vluchten als de werkzaamheden worden opgestart. Langer door werken tot aan uiterlijk half maart is uitsluitend mogelijk in gebied dat als ongeschikt leefgebied voor amfibieën en reptielen wordt beoordeeld door de ecologische toezichthouder.
15. Kort voorafgaand aan de werkzaamheden worden plekken waar bos en/ of opslag wordt verwijderd en stobben worden gefreesd, gecontroleerd door de ecologisch toezichthouder. Eventueel aanwezige fauna soorten worden verjaagd of weggevangen. Gevangen dieren worden teruggezet in een vergelijkbaar en geschikt habitat in de omgeving waar geen werkzaamheden (meer) plaatsvinden.
16. In een zone van 20 meter rondom dassenburchten wordt geen bos en/ of opslag verwijderd.

6.3 Kleinschalig plaggen en bekalken (M14 en M18)

17. Kleinschalig plaggen vindt plaats in de periode september tot en met oktober, buiten de kwetsbare voortplantings- en overwinteringsperiode van amfibieën, reptielen en buiten de broedperiode van vogels. Eventueel nog aanwezige amfibieën en reptielen zijn dan actief en kunnen vluchten als de werkzaamheden worden opgestart. Langer door werken tot aan uiterlijk half maart is uitsluitend mogelijk in gebied dat als ongeschikt overwinteringsbiotoop voor amfibieën en reptielen wordt beoordeeld door de ecologische toezichthouder.

18. Kort voorafgaand aan de plagwerkzaamheden worden te plaggen plekken gecontroleerd door de ecologisch deskundige. Locaties met Rode lijstflora en andere waardevolle locaties voor fauna worden gemarkeerd en ontzien. Eventueel aanwezige fauna wordt verjaagd.
19. Bij het plaggen dient evenwijdig aan de hoogtegradiënt (dus loodrecht op de hoogtelijnen) te worden gewerkt.
20. Het plaggen wordt uitgevoerd op locaties met de minste kwaliteit (meeste vergrassing). Deze locaties zijn voor uitvoering door Natuurmonumenten aangewezen.
21. Bekalken kan jaarrond plaatsvinden, mits het te gebruiken materieel met een laag tempo rijdt en niet inspoort.

6.4 Afgraven fosfaatrijke top laag en herstellen voormalige vennen (M22)

22. Graafwerkzaamheden vinden bij voorkeur zoveel mogelijk plaats in de periode september tot en met oktober, buiten de kwetsbare voortplantings- en overwinteringsperiode van amfibieën en reptielen en buiten het broedseizoen. Eventueel aanwezige amfibieën zijn in deze periode actief en kunnen vluchten als de werkzaamheden worden opgestart. Langer door werken tot aan uiterlijk half maart is uitsluitend mogelijk in gebied dat als ongeschikt leefgebied voor amfibieën en reptielen wordt beoordeeld door de ecologische toezichthouder.
23. Kort voorafgaand aan de graafwerkzaamheden worden werklocaties gecontroleerd door de ecologisch toezichthouder. Eventueel aanwezige reptielen en amfibieën worden verjaagd of weggevangen. Gevangen dieren worden teruggezet in een vergelijkbaar en geschikt habitat in de omgeving waar geen werkzaamheden (meer) plaatsvinden.
24. In een zone van 20 meter rondom dassenburchten wordt geen grond afgegraven.

6.5 Dempen detailontwatering (M3) en herinrichten afwateringssloot (M22)

25. Het dempen van sloten en greppels vindt plaats in de periode september tot en met oktober, buiten de kwetsbare voortplantings- en overwinteringsperiode van boomkikker, heikikker en poelkikker en broedperiode van vogels. Eventueel nog aanwezige kikkers zijn dan actief en kunnen vluchten als de werkzaamheden worden opgestart. Langer door werken tot aan uiterlijk half maart is uitsluitend mogelijk in gebied dat als ongeschikt overwinteringsbiotoop voor amfibieën wordt beoordeeld door de ecologische toezichthouder.
26. Kort voorafgaand aan het dempen worden de betreffende sloten en greppels gecontroleerd door de ecologisch toezichthouder. Eventueel aanwezige fauna (voornamelijk amfibieën) worden verjaagd.
27. Het dempen van sloten en greppels vindt in de afwateringsrichting plaats om fauna de gelegenheid te geven om te vluchten.

6.6 Opschonen bestaande vennen (M13 en M22)

28. Het opschonen van bestaande vennen vindt bij voorkeur plaats in de periode september tot en met oktober. Deze periode valt buiten de kwetsbare voortplantings- en overwinteringsperiode van boomkikker, kamsalamander, heikikker en poelkikker en buiten het broedseizoen van

vogels. Langer door werken tot aan uiterlijk half maart is uitsluitend mogelijk in gebied dat als ongeschikt overwinteringsbiotoop voor amfibieën en reptielen wordt beoordeeld door de ecologische toezichthouder.

- 29. Het opschonen gebeurt zo dat water en de daarin aanwezige dieren en zaden kunnen terugstromen naar het water; er wordt bij voorkeur gebruik gemaakt van maaikorf/ open bak.
- 30. In de periode november tot half februari zijn amfibieën incidenteel in winterrust in de waterbodem. Opschonen in deze periode gebeurt alleen wanneer ten minste 25% van de waterbodem ongemoeid blijft.

6.7   **Ophogen terrein (M22)**

- 31. Op te hogen terreindelen worden direct aansluitend op het afgraven van de voedselrijke top laag opgehoogd om te voorkomen dat zich tussentijds natuurwaarden ontwikkelen/vestigen.

6.8   **Herstellen zuidelijke damwand (M5b)**

- 32. Geen aanvullende maatregelen noodzakelijk. Het toepassen van de algemene maatregelen in paragraaf 6.1 volstaat.

6.9   **Herinrichten, plaatsen en verwijderen stuw (M22)**

- 33. Geen aanvullende maatregelen noodzakelijk. Het toepassen van de algemene maatregelen in paragraaf 6.1 volstaat.

6.10   **Ophogen zandpaden (M3)**

- 34. Geen aanvullende maatregelen noodzakelijk. Het toepassen van de algemene maatregelen in paragraaf 6.1 volstaat.

Geraadpleegde bronnen

Literatuur

Bell, J.S. en van 't Hullenaar, J.W. (2018). Ecohydrologische systeemanalyse en uitwerking maatregelen Natura 2000-gebied Witte Veen.

CROW (2015). Standaard RAW Bepalingen 2015.

Ministerie van EZ (2015). Effectenindicator Natura 2000-gebieden. Aanvulling bij Alterra-rapport 1375 uit 2005.

Provincie Overijssel (2016). Natura 2000-beheerplan Witte Veen.

RVO (2016). Gedragscode Natuurbeheer.

Tellegen C. (2021). Inrichtingsplan Witte Veen. Rapport 21-02. Bureau Berceau.

Internet

Effectenindicator (<https://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/effectenindicatorappl.aspx?subj=effectenmatrix&tab=1>).

Habitattypenkaart provincie Overijssel (www.overijssel.nl).

Ministerie van LNV (2020). Natura 2000-gebied Witte Veen (<https://www.natura2000.nl/gebieden/overijssel/witte-veen>).

NDFF (<https://ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal>) Geraadpleegd in augustus 2021.

Ravon (www.ravon.nl).

Sovon (www.sovon.nl).

Vlinderstichting (www.vlinderstichting.nl).

Zoogdiervereniging (www.zoogdiervereniging.nl).

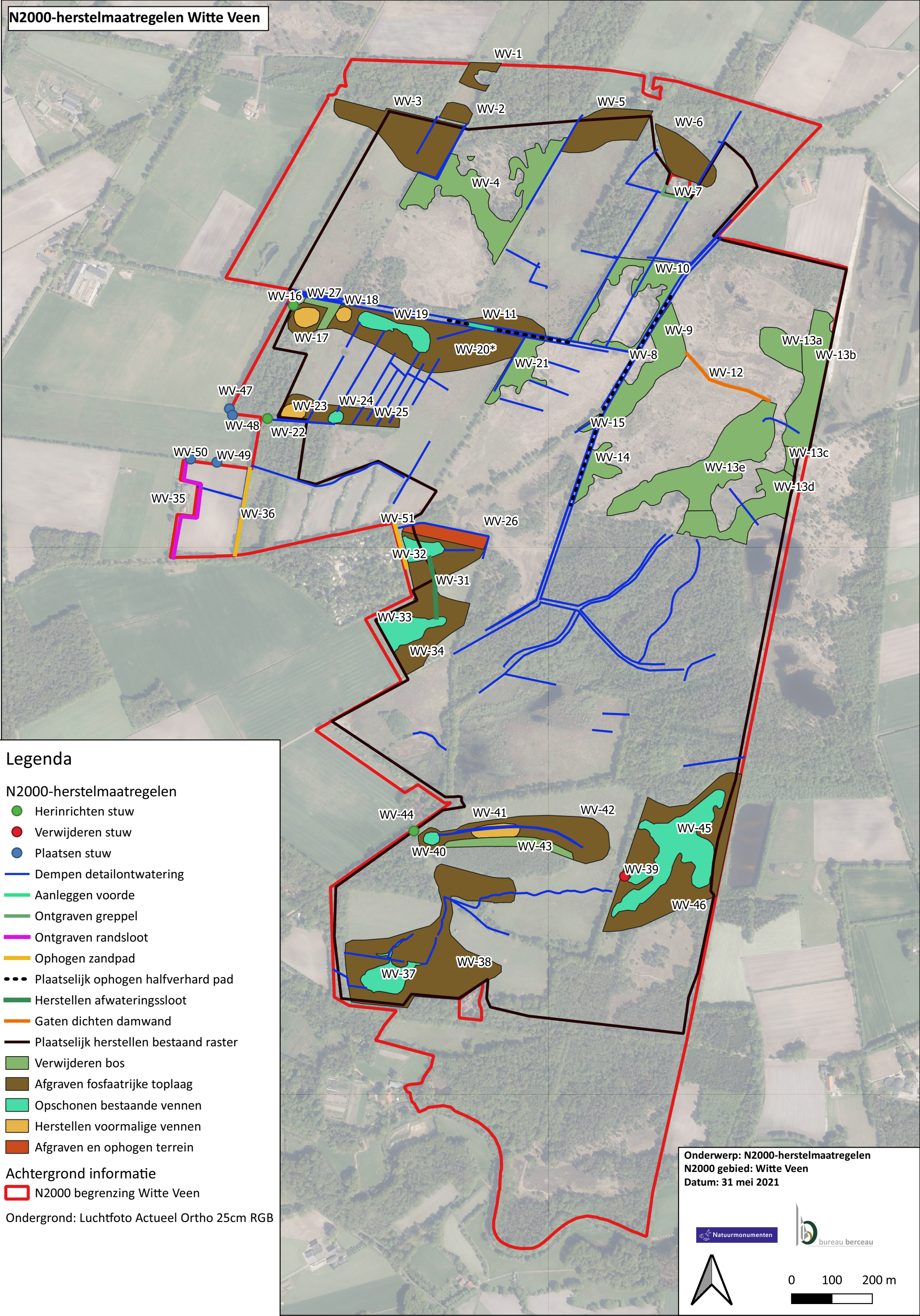
Bijlagen

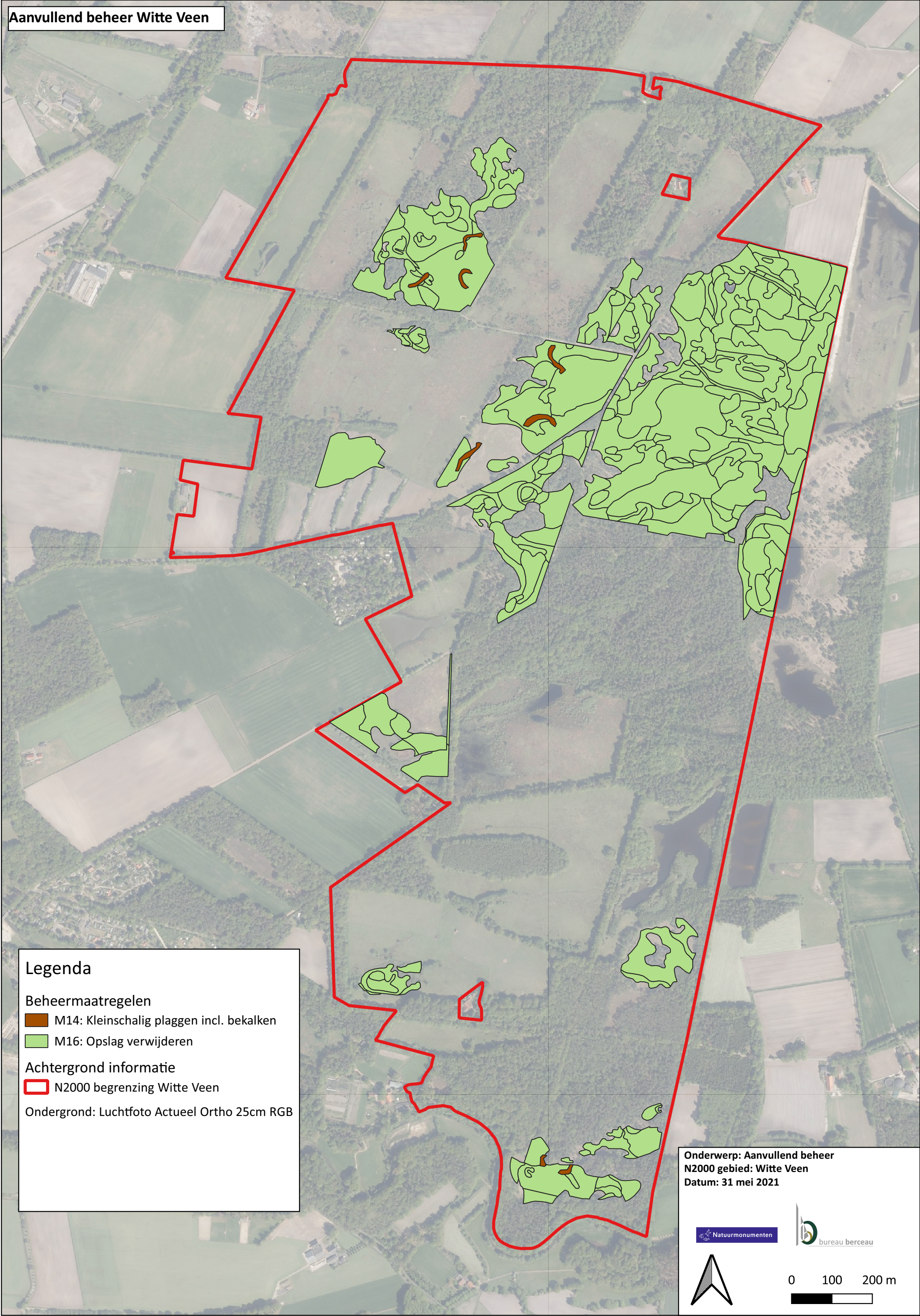
Bijlage 1

Maatregelkaarten

1. Inrichtingsmaatregelen
2. Aanvullende beheermaatregelen

N2000-herstelmaatregelen Witte Veen

Legenda

Beheermaatregelen

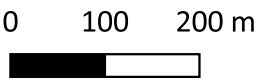
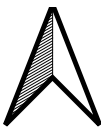
- M14: Kleinschalig plaggen incl. bekalken
- M16: Opslag verwijderen

Achtergrond informatie

- N2000 begrenzing Witte Veen

Ondergrond: Luchtfoto Actueel Ortho 25cm RGB

Onderwerp: Aanvullend beheer
N2000 gebied: Witte Veen
Datum: 31 mei 2021

Bijlage 2

Instandhoudingsdoelen Witte Veen

Legenda: SVI landelijk: Landelijke Staat van Instandhouding (-- zeer ongunstig; - matig ongunstig, + gunstig);
= Behoudsdoelstelling; > Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling; =<) Ontwerpaanwijzingsbesluit heeft 'ten gunste van' formulering.

Witte Veen		SVI Landelijk	Oppervlak	Kwaliteit
Habitattypen				
H3130	Zwakgebufferde vennen	-	=	>
H3160	Zure vennen	-	=	=
H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	-	=	>
H4030	Droge heiden	--	=	=
H5130	Jeneverbesstruwelen	-	=	>
H6410	Blauwgraslanden	--	=	=
H7110B	Actieve hoogvenen (heideveentjes)	--	>	>
H7120	Herstellende hoogvenen	-	=	>
H7150	Pioniervegetatie met snavelbiezen	-	=	=
H91D0	Hoogveenbossen	-	=	=
H91E0C	Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	-	=	=

Witte Veen		SVI Landelijk	Populatie	Omvang leefgebied	Kwaliteit leefgebied
Habitatsoort					
H1166	Kamsalamander	-	=	=	>

Bijlage 3

Logboek

Handeling	Datum	Locatie	Paraaf ecologisch toezichthouder	Eventuele bijzonderheden/ opmerkingen

Handeling	Datum	Locatie	Paraaf ecologisch toezichthouder	Eventuele bijzonderheden/ opmerkingen